

Історія

УДК 94(477)"2013/2014":001.89:37.017.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17781997>

**Метод усної історії як інструмент фіксації та осмислення
Революції Гідності**

Філіна Тетяна Вікторівна,

кандидат історичних наук, доцент кафедри артменеджменту та
інформаційних технологій Національної академії керівних кадрів культури і
мистецтв, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-0685-8177>

Прийнято: 13.11.2025 | Опубліковано: 30.11.2025

***Анотація.** У статті проаналізовано особливості застосування методу усної історії в процесі дослідження Революції Гідності (листопад 2013 – лютий 2014 років). Революція Гідності була однією з найважливіших подій новітньої історії України, що спричинила кардинальні суспільно-політичні зміни, соціально-культурні трансформації, вплинула на формування сучасної української нації та національної ідентичності. Актуальність дослідження революції зростає у зв'язку з продовженням агресії з боку Російської Федерації. Мета статті – дослідити значення методу усної історії для фіксації та історико-культурного осмислення Революції Гідності. Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні системного та історико-культурного підходів. Використано хронологічний, історико-ретроспективний та системно-структурний методи. Результати дослідження засвідчили, що метод усної історії є важливим інструментом вивчення Революції Гідності, оскільки дозволяє фіксувати та зберігати*

індивідуальну і колективну пам'ять, яка часто залишається поза увагою офіційних історичних джерел. Усноісторичний метод фіксує емоційний, суб'єктивний та повсякденний вимір Революції Гідності, що є необхідним для створення багатовимірної картини подій. Підкреслено, що зібрані усні свідчення стають надійними першоджерелами, які встановлюють причинно-наслідкові зв'язки подій зими 2013-2014 років з сучасною російсько-українською війною. У висновках зазначено, що здійснені усноісторичні проєкти та зібрані матеріали мають важливе значення для осмислення Революції Гідності, стають джерельною базою для антропоцентричного та поліфонічного наративу. Задokumentовані розповіді є інструментом протидії пропаганді, викривленню історії, основою національної пам'яті українців. Підкреслено важливість продовження дослідження Революції Гідності методом усної історії.

Ключові слова: метод усної історії, Революція Гідності, історичні дослідження, соціально-культурні трансформації, національно-культурні цінності, національна ідентичність, колективна пам'ять.

The Oral History Method as a Tool for Documentation and Comprehension of The Revolution of Dignity

Tetyana Filina,

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Art Management and Information Technologies Department National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-0685-8177>

Abstract: The article analyses the features of the oral history method within the framework of The Revolution of Dignity studying (November, 2013 – February,

2014). *The Revolution of Dignity* was one of the most important episode of the modern history of Ukraine. It caused a paradigm socio-political shift, socio-cultural transformations and made an impact on the development of the modern Ukrainian nation and national identity. The relevance of the research of the revolution increases as Russian aggression continues. The purpose of the article is to evaluate the oral history method for documentation and history and cultural comprehension of *The Revolution of Dignity*. The methodology of the research combines systematic and historical-cultural approaches. Chronological, historical retrospective and systematic-structural methods were used as well. The results of the research showed that the oral history method is an important tool for *The Revolution of Dignity* studying as it allows to document and save individual and collective memory that often stays out of the official historical sources. The oral history method registers emotional, subjective and routine aspects of *The Revolution of Dignity* that is critical for creation of multidimensional picture of the events. It is underlined that oral testimonies have been becoming reliable sources to establish causal relationships of the events of winter 2013-2014 and current Russian-Ukrainian war. Conclusion. The realised oral history projects and collected materials are highly important for the understanding of *The Revolution of Dignity*. They establish the sources base for anthropocentric and polyphonic narrative. The documented stories provide the tools to counteract propaganda and history distortion. They also provide the base for national memory of the Ukrainians. The article states that it is very important to continue studying of *The Revolution of Dignity* using the oral history method.

Keywords: Oral history method, *The Revolution of Dignity*, Historical research, Socio-cultural transformations, National cultural values, National identity, Collective memory.

Постановка проблеми. Революція Гідності є однією з найважливіших подій новітньої історії України, що спричинила кардинальні суспільно-

політичні зміни. Революційні події заклали основи реальних реформ, вплинули на формування сучасної української нації та національної ідентичності, продемонстрували світу прагнення українського народу до суб'єктивності в історії. Питання документування подій Революції Гідності набуває особливої гостроти у зв'язку з тим, що її вплив продовжує визначати соціальні, політичні та культурні процеси в Україні. У цьому контексті дослідження революції методом усної історії є надзвичайно важливим, оскільки дозволяє фіксувати та зберігати індивідуальну та колективну пам'ять, яка часто залишається поза увагою офіційних документів. Усна історія фіксує емоційний, суб'єктивний та повсякденний вимір революції, мотиви протестувальників, їх переживання, особисті жертви та внутрішні зміни. Це необхідно для створення багатовимірної картини подій, яка не зводиться до констатування політичних рішень та хронологічних фактів. Метод усної історії надає можливість осмислити Революцію Гідності як масштабний соціальний процес, ініційований і пережитий українцями.

В умовах триваючої російсько-української війни, спроб зовнішнього впливу на трактування української історії фіксація та осмислення Революції Гідності виступає інструментом протидії історичним маніпуляціям. Зібрані усні історії стають надійними першоджерелами, які встановлюють причинно-наслідкові зв'язки подій зими 2013-2014 років з сучасною агресією з боку Російської Федерації. Таким чином, дослідження Революції Гідності методом усної історії є важливим внеском у збереження історичної істини, поширення правди про революційні події та їх наслідки, зміцнення національної ідентичності та збереження колективної пам'яті українців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Місце усної історії в системі історичних досліджень стало предметом розгляду зарубіжних і українських науковців. Так, британський дослідник *P. Thompson* [21] розглядає особливості використання усних джерел істориками, розкриває контекст розвитку усної

історії та пропонує поради щодо розробки проєктів. Усноісторичний метод досліджували чеські науковці, зокрема, *I. Sejrová* [12] розглядала розвиток та перспективи усної історії як складової історичних досліджень, *J. Hlaváček* [13] зосереджувався на аналізі усної історії в процесі проведення польових досліджень у часи кризи, *J. Markipová* [17; 18], яка аналізувала біографічний та тематичний підходи усноісторичного методу. Український науковець В. Гнатюк [2] розглядав метод усної історії як концептуальну форму у вивченні історичних питань. О. Денисевич [3] аналізувала застосування усної історії з метою актуалізації осмислення минулого. У колективній праці *Невигадане. Усні історії остарбайтерів* [5] наводяться теоретичні й практичні аспекти методу усної історії, аналізується специфіка його використання і складові роботи з оповідачами. Збірник наукових праць *Слухати, чути, розуміти: усна історія України XX-XXI століть* [7] представляє дослідження українських і зарубіжних науковців, які висвітлюють питання дослідження новітньої історії України методом усної історії.

Важливою частиною дослідження стало опрацювання джерел, які висвітлюють питання перебігу Революції Гідності, історико-політичне та соціально-культурне значення подій. Канадський дослідник *J. Krapfl* та німецький науковець *E. Kühn von Burgsdorff* у своїй спільній праці [16] проаналізували процеси самоорганізації та згуртування українців під час революції, приділили увагу висвітленню наслідків Революції Гідності для суспільства. І. Коваленко [15] дослідила вплив революції на процеси деколонізації та розвитку мистецьких практик в Україні. Колектив авторів В. Коцюк, Л. Гуцало, І. Григорчак, А. Гавриш та О. Стадник [14] зосередився на розгляді Революції Гідності як революції цінностей та історико-культурної суб'єктності українців. О. Мосін [4] досліджував висвітлення концепцій Майдану та Революції Гідності у закордонних публікаціях. А. Олійник та Т. Кузьо [19] у своїй роботі торкнулися питання впливу революції на процеси

декомунізації в Україні. В. Шеховцова-Бурянова проаналізувала вплив Революції Гідності на колективну пам'ять [10] та національну ідентичність [20] українців.

Проведення даного дослідження було б неможливе без опрацювання джерел, які присвячені розгляду значення методу усної історії в процесі вивчення Революції Гідності. Слід відзначити, що в українській науці дане питання залишається недостатньо вивченим. Утім, можна відзначити роботи Г. Боднар [1], в якій розглядається застосування методу усної історії в дослідженні революції, війни та волонтерства в Україні, та О. Ядловської [11], яка акцентує увагу на актуальності усної історії в дослідженнях сучасного періоду. У зазначених працях авторки з-поміж інших подій новітньої української історії приділяють увагу Революції Гідності.

Проведений аналіз джерел засвідчує, що питання застосування методу усної історії в процесі фіксації та осмислення подій Революції Гідності залишається малодослідженим і потребує ґрунтовного розгляду.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на наявність наукових праць, присвячених Революції Гідності ряд важливих питань залишається недостатньо вивченим. Зокрема, бракує системних досліджень розуміння значення методу усної історії у процесі вивчення подій революції, шляхом комплексного аналізу його змісту та розгляду реалізованих усноісторичних проєктів. Результати дослідження покликані поглибити розуміння потенціалу усної історії в системі вивчення Революції Гідності, удосконалити методологічну базу усноісторичних досліджень та створити підґрунтя для реалізації нових дослідницьких проєктів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити значення методу усної історії для фіксації та історико-культурного осмислення Революції Гідності.

Для досягнення поставленої мети сформульовано наступні завдання:

- проаналізувати теоретико-методологічний апарат усної історії;
- обґрунтувати роль усної історії у формуванні національної ідентичності та колективної пам'яті українців;
- розглянути усноісторичні проєкти присвячені дослідженню Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метод усної історії – це дослідницький напрям, який полягає у зборі, систематизації, аналізі та інтерпретації особистих свідчень людей про події, в яких вони брали участь, або свідками яких були. Основна мета усної історії – фіксація та збереження індивідуальної та колективної пам'яті, яка часто залишається поза увагою офіційних документів або традиційних історичних джерел. Усна історія відкриває широкий спектр можливостей для дослідників: дозволяє розкрити суб'єктивні досвіди, емоції, мотиви та інтерпретації подій з точки зору рядового громадянина; доповнює історичні відомості, отримані з офіційних джерел, надаючи їм глибини та людського виміру; розкриває малозадокументовані події (повсякденне життя, неформальні практики, досвіди маргіналізованих груп); формує нові історичні джерела шляхом запису інтерв'ю з очевидцями та учасниками подій. Усна історія працює із суб'єктивною реальністю оповідача, пам'ять якого є динамічною і може змінюватися з часом, що робить подібні дослідження унікальними. Метод дозволяє розглядати не лише явища, що відбулися, але і різні інтерпретації подій, особливості сприйняття та переживання їх людиною.

Чеська дослідниця *I. Sejrová* зазначає, що усна історія носить міждисциплінарний характер, її методологічний підхід дозволяє використовувати цей метод у різних сферах досліджень, від історії професійних груп до фольклористики та історії суспільних інституцій. Спільними рисами досліджень, що проводяться за допомогою методу, є прагнення до пізнання раніше недосліджених подій минулого, свідки яких

залишилися, але водночас бракує архівних джерел. Традиційний метод якісного усноісторичного дослідження ґрунтується на діалозі між респондентами та інтерв'юерами. Оповідачі є безпосередніми свідками історичних подій, але також і звичайних моментів життя – повсякденності. Усна історія прагне зосередити увагу саме на історіях представників широкої громадськості, надаючи голос тим, хто не має голосу в класичній історичній концепції. Їхні спогади, думки, почуття, згодом аналізуються та інтерпретуються відповідно до контексту часу. Такий підхід до історичних тем дає можливість побачити речі на задньому плані, так звану *малу історію*. Еліти з різних сфер людської діяльності завжди мають можливість до певної міри втрутитися в історію. Група, що стоїть між ними – суспільство більшості, такої можливості не має. Усна історія, як метод дослідження, прагне зберегти історію; історія кожної людини є важливою і корисною для розуміння загальноісторичних процесів. Усні розповіді відображають індивідуальний досвід, історію, написану знизу, вимір повсякденного життя тощо [12, 86].

Британський дослідник *P. Thompson* зауважує, що усна історія може бути засобом для трансформації як змісту, так і мети історії. Її можна застосовувати для зміни фокусу самої історії та розкриття нових сфер дослідження; усна історія може зруйнувати бар'єри між вчителями та учнями, між поколіннями, між навчальними закладами та зовнішнім світом; а в написанні історії, чи то в книжках, чи в музеях, чи на радіо та в кіно, вона може розповідати історії людей, які творили і переживали різні події їх власними голосами [21, 3].

Перевагою усної історії, зауважує В. Гнатюк, є те, що дані отримані в процесі дослідження є джерелом свідчень, які можуть охопити будь-яку подію в минулому, безпосереднім свідком якої була людина. Важливим є особистий досвід оповідачів, який перетворюється на предмет наукового дослідження, разом з тим, аспект часової віддаленості події є несуттєвим. Релевантність усноісторичного методу оцінюється кількісно (відповідно до кількості свідків

події, що беруть участь у дослідженні) і якісно (зважаючи на надійність джерела та впевненості в ньому) [2, 29].

Здійснюючи інтерв'ю за допомогою метода усної історії, слід дотримуватися певної послідовності дій, так Г. Грінченко визначає три етапи усноісторичних інтерв'ю. Початковий етап вимагає від дослідника тактики *невтручання*, дозволяючи оповідачу вільно обирати та інтерпретувати події для своєї розповіді. На другому етапі, для деталізації подій або надання більш чіткої характеристики осіб, згаданих під час попередньої вільної розповіді, дослідник вводить уточнюючі запитання. Заключний, третій етап, спрямований на виявлення та заповнення *наративних лакун*, ставлячи питання щодо пропущених фактів чи обставин, які оповідач не включив у свою розповідь [5, 20]. Отже, для успішної реалізації дослідження з усної історії необхідно дотримуватися певної методології, яка передбачає сукупність системних кроків, процедур та підходів, які дослідник застосовує для збору, обробки, аналізу та інтерпретації усних свідчень, і виходить за рамки простого запису інтерв'ю.

Однією з найважливіших подій новітньої історії України є Революція Гідності, під час якої відбулися кардинальні політичні та суспільні зміни. Революційний рух трансформував українське суспільство, яке стало на захист європейського вибору, демократичних цінностей, людської гідності та боротьбу з корупцією. Українські дослідники зазначають, що революція заклала основи для реальних, а не лише задекларованих реформ в Україні, сформувала сучасну українську націю та ідентичність, продемонструвала світові прагнення українського народу до суб'єктивності в історії [14]. Ключові наслідки і досягнення Революції Гідності представлені в Таблиці.

Наслідки Революції Гідності

Категорія наслідків	Сфера впливу
Політичні та інституційні зміни	Усунення авторитарної влади та повернення до демократії, децентралізація влади; проведення реформ (поліції, освіти, медицини, банківської, пенсійної та податкової сфер); закріплення в Конституції України членства в НАТО та ЄС
Соціальні та культурні трансформації	Посилення процесів національної, культурної, історичної самоідентифікації та репрезентації; становлення культурної та релігійної ідентичності; формування громадянського суспільства; усвідомлення індивідуальної громадянської відповідальності; зростання використання української мови в усіх сферах життя
Міжнародні наслідки та європейський вибір	Практичні кроки до повної європейської інтеграції (Угоди про асоціацію, безвізовий режим, статус кандидата на членство в ЄС)
Війна та геополітичні наслідки	Початок гібридної війни, агресія РФ, війна проти досягнень Революції Гідності; учасники революції стали головним джерелом опору та боротьби
Негативні наслідки та виклики	Погіршення економічної ситуації в країні; зростання залежності від зовнішньої підтримки; соціальна нестабільність; зниження рівня життя населення; зростання еміграції

Джерело: сформовано авторкою на основі [10; 14; 20].

Революція Гідності стала не просто політичним протестом, а причиною глибоких соціально-культурних трансформацій. Як зазначає В. Шеховцова-Бурянова, революція глибоко трансформувала уявлення українців про власну національну ідентичність, патріотизм, свободу та гідність, заклала основу для формування нового типу національної пам'яті, громадянської ідентичності, сприяла усвідомленню того, що кожен громадянин має безпосередній вплив на події в державі. Революція вплинула на колективну пам'ять українців, породила нові потужні символи, які впливають на сприйняття сучасності, формують бачення майбутнього, створила героїв, які стали духовною опорою нації. Найважливіші з них – Герої Небесної Сотні. Меморіали, які з'явилися по

всій країні, стали символічними центрами національної пам'яті та місцями колективного вшанування, перетворилися на частину повсякденного культурного ландшафту. Революція Гідності стимулювала розвиток активного громадянського суспільства, закріпила нові соціальні практики, підштовхнула українців до політичної участі, волонтерства та громадянської діяльності, дала новий поштовх до розвитку культурних практик, які відображають патріотичні та демократичні ідеї [10].

Вплив революції на формування колективної пам'яті та розвиток соціальних практик продовжує визначати політичні та культурні процеси в Україні, особливо в контексті російсько-української війни. У зв'язку з чим, особливої гостроти набуває питання документування подій Революції Гідності. Метод усної історії був і залишається одним з найважливіших інструментів у цьому процесі, оскільки дозволяє зафіксувати суб'єктивний досвід, емоції, особисті свідчення учасників та очевидців. Революція змінила хронологічні рамки усної історії, перевела фокус на події, що відбуваються, нещодавні події. Перші інтерв'ю були записані співробітниками Українського інституту національної пам'яті безпосередньо під час Революції Гідності. Вони були спрямовані на збір усних свідчень як первинних історичних джерел, документування проявів самоорганізації та громадянських ініціатив, збереження пам'яті про Героїв Небесної Сотні.

Досліджуючи методологічні та етичні аспекти роботи з усною історією незавершеного минулого в Україні, Г. Бондар зауважує, що здійснюючи інтерв'ювання у кризових ситуаціях дослідники мають чітко розуміти психологічний стан оповідачів, правильно обирати момент для інтерв'ю, усвідомлювати проблему фрагментарності свідчень та зважати на те, що усна історія не є терапією, хоча і може мати позитивний емоційний вплив для респондентів [1].

Серед усноісторичних проєктів, спрямованих на документування подій Революції Гідності можна виділити *Майдан – усна історія*, *Топоси гідності: Небесна сотня у наративах родичів і друзів*, *Ініціативи майдану: люди, події, свідчення*.

Проєкт Українського інституту національної пам'яті *Майдан – усна історія*, започаткований наприкінці лютого 2014 року після завершення Революції Гідності. Метою проєкту є збір відео- та аудіосвідчень (глибинних інтерв'ю) учасників та очевидців Революції Гідності про події зими 2013-2014 років; фіксація суб'єктивного досвіду учасників, збереження пам'яті про події; створення архіву усних історій, як джерельної бази для істориків, соціологів, психологів, документалістів та його використання в експозиції Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності. Перші 143 спогади про події у рамках проєкту було записано співробітниками інституту в березні-квітні 2014 року безпосередньо на Майдані переважно в аудіоформаті, а з літа 2014 року розпочалися аудіозаписи. До проєкту були залучені люди різного віку, професій, суспільних верств з різних регіонів України. Станом на початок 2025 року в рамках проєкту зібрано 1253 інтерв'ю. Дослідники продовжують збирати свідчення у співпраці з громадськими організаціями, навчальними закладами та науковцями, які досліджують події зими 2013-2014 років [6].

Усноісторичні проєкти Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності.

Топоси гідності: Небесна Сотня у наративах родичів і друзів – проєкт присвячений документуванню інформації про кожного зі 107 загиблих учасників Революції Гідності – Героїв Небесної Сотні, започаткований у середині 2020 року. Проєкт передбачає проведення інтерв'ю з людьми які особисто знали конкретного героя (родичі, друзі, близькі) і є проінформованими про деталі його життя. Мета проєкту – збір максимально

повних усних біографічних свідчень про Героїв Небесної Сотні; дослідження деталей життєпису та світогляду, події участі у масових протестах та Революції Гідності, обставини загибелі; створення архіву усної історії Героїв Небесної Сотні [9].

Ініціативи Майдану: люди, події, свідчення – проєкт спрямований на документування спогадів організаторів та учасників громадських ініціатив, які виникли під час Революції Гідності: Самооборона Майдану, Відкритий університет Майдану, Автомайдан, Євромайдан SOS, Медики Майдану, Бібліотека Майдану, Музей майдану, започаткований у 2020 році. Мета проєкту – створення інформаційної бази даних про громадські ініціативи Майдану, яка включає відомості про їх заснування, учасників та напрями діяльності. Проєкт досліджує феномен громадських ініціатив, які виникали під час Революції Гідності і є свідченням високого рівня самоорганізації українців та формування горизонтальних зв'язків, як основи громадянського суспільства. Станом на кінець 2024 року в межах проєкту було записано понад 150 інтерв'ю [8].

Висновки. Таким чином, започатковані усноісторичні проєкти, проведені дослідження і зібрані матеріали мають важливе значення для фіксації та осмислення Революції Гідності. Вони стають джерельною базою для дослідників, основою для антропоцентричного та поліфонічного наративу в музейних експозиціях, джерелом для створення художніх творів про події та їх учасників, надають артефактам, зібраним в музеях, емоційного забарвлення та інформаційної цінності.

Не менш важливим є продовження збору усних історій учасників революції. З часом пам'ять згасає, деталі подій стають менш чіткими, а особисті свідчення можуть бути втрачені назавжди. Запис ґрунтовних інтерв'ю гарантує збереження первинних даних та запобігає втраті інформації. Перші хвили збору часто зосереджувалися на ключових фігурах чи найбільш

очевидних аспектах. Подальший дослідження дозволять зафіксувати свідчення менш помітних груп: представників різних регіонів, волонтерів, медиків, культурних діячів, проаналізувати вплив революції на їх особисте та професійне життя, цінності та подальші рішення. Задokumentовані розповіді очевидців є інструментом протидії пропаганді, фальсифікаціям та викривленню історії. Усні свідчення допомагають наблизитися до об'єктивного розуміння подій революції, стають основою для формування національної пам'яті та мають суттєвий просвітницький потенціал – перетворюють історію на особистий досвід, сприяють усвідомленню масштабу та значення Революції Гідності.

Список використаних джерел

1. Боднар Г. Усна історія революції, війни і волонтерства в Україні: як працювати з незавершеним минулим. *Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. 2023. № 2 (16). С. 268-300. DOI: <https://doi.org/10.33402/up.2023-16-268-300>
2. Гнатюк В. «Усна історія» як концептуальна форма у вивченні історичних питань (на прикладі Голодомору 1932–1933). Національна пам'ять (на вшанування жертв тоталітаризму) : зб. наук. пр. Частина VI. Львів : Друкарня ЛНМУ імені Данила Галицького, 2023. С. 27-33. URL : <https://surl.li/fejmw b> (дата звернення: 13.09.2025).
3. Денисевич О. Усна історія: відтворення соціокультурної реальності. *Вісник Книжкової палати*. 2021. № 12. С. 19-23. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.12\(305\).19-23](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.12(305).19-23)
4. Мосін О. Концепції Майдану та Революції Гідності у закордонних публікаціях. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2025. № 9. С. 38-46. DOI: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2025.09.038>

5. Невигадане. Усні історії оstarбайтерів / автор-упоряд., ред., вступ. ст. Г. Г. Грінченко. Харків : Видавничий Дім «Райдер», 2004. 236 с. URL : <http://history.org.ua/LiberUA/966-8246-05-5/966-8246-05-5.pdf> (дата звернення: 13.09.2025).
6. Революція гідності. URL : <https://uinp.gov.ua/usna-istoriya/maydan-usna-istoriya> (дата звернення: 13.09.2025).
7. Слухати, чути, розуміти: усна історія України XX-XXI століть : зб. наук. праць / за наук. ред. Г. Грінченко. Київ : ТОВ «АРТ КНИГА», 2021. 352 с. URL : <https://ua.boell.org/sites/default/files/2022-08/slukhati-chuti-rozumiti-usna-istoriya-ukraini-khkh-khkhi-stolit.pdf> (дата звернення: 13.09.2025).
8. Усноісторичний проєкт «Ініціативи Майдану: люди, події, свідчення». URL : <https://maidanmuseum.org/uk/node/3142> (дата звернення: 13.09.2025).
9. Усноісторичний проєкт «Топоси гідності: Небесна Сотня у наративах родичів і друзів». URL : <https://www.maidanmuseum.org/uk/node/2992> (дата звернення: 13.09.2025).
10. Шеховцова-Бурянова В. А. Вплив Революції Гідності на колективну пам'ять українців. Ціна свободи: від Української революції 1917 – 1921 рр. до російсько-української війни : зб. Матеріалів II Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 22-23 листопада 2024 р.). Київ, 2024. С. 63-66. URL : https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/10/Zbirnyk_II_Mizhnarodnoi_naukovoï_konferentsii_TSina_svobody_vid_Ukrainskoi.pdf#page=64 (дата звернення; 13.09.2025).
11. Ядловська О. С. Актуальність усної історії в дослідженнях сучасного періоду. *Креативний простір : електрон. наук. журн.* 2022. № 10. С. 26-28. URL : https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/crp_10.pdf#page=26 (дата звернення: 13.09.2025).
12. Sejpová I. Orální historie – minulost, současnost a budoucnost kvalitativní vědecké metody. *Kulturní studia*. 2017. № 8 (1). S. 79-95. DOI: <https://doi.org/10.7160/ks.2017.080105>

13. Hlaváček J. Krizová orální historie: k terénnímu výzkumu v čase krizí. *Studia Ethnologica Pragensia*. 2022. № 2. S. 11-31. https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/179044/Jiri_%20Hlavacek_11-31.pdf?sequence=1 URL : (дата звернення: 13.09.2025).
14. Kotsiuk V., Hutsalo L., Hryhorchak I., Havrysh A., Stadnyk O. Ukrainian Revolution of Dignity 2013–2014: Origins, Progress, and Impact on Society. *Journal of Information Systems Engineering and Management*. 2025. № 10 (12s). P. 599-607. DOI: <https://doi.org/10.52783/jisem.v10i12s.1868>
15. Kovalenko I. The Ukrainian Revolution of Dignity: Decolonization and Artistic Practices. *Език и публичност. Годишник на департамент «Философия и социология» Нов български университет*. 2024. Кн. 13. P. 24-37. DOI: <https://doi.org/10.33919/LPS.24.13.3>
16. Krapfl J., Kühn von Burgsdorff E. Ukraine's Euromaidan and Revolution of Dignity, ten years later. *Canadian Slavonic Papers*. 2023. № 65 (3-4). P. 325-334. DOI: <https://doi.org/10.1080/00085006.2023.2293420>
17. Markupová J. Až poté, co nás smrt rozdělí? Biografie žijících osob a orální historie. *Dějiny – teorie – Kritika*. 2025. № 1. S. 81-102. DOI: <https://doi.org/10.14712/24645370.4999>
18. Markupová J. Orální historie v biografickém a tematickém výzkumu: dva ideálně-typické výzkumné přístupy a jejich specifika. *Časopis MEMO*. 2024. № 1. S. 60-79. URL : <https://xdoc.zcu.cz/api/alfresco?id=98f1d039-06c4-43ae-ac2d-93be57fb9824;1.0&download=0> (дата звернення: 13.09.2025).
19. Oliinyk A., Kuzio T. The Euromaidan Revolution, Reforms and Decommunisation in Ukraine. *Europe-Asia Studies*. 2021. № 73 (5). P. 807-836. DOI: <https://doi.org/10.1080/09668136.2020.1862060>
20. Shekhovtsova-Burianova V. A. The Influence of the Revolution of Dignity on the National Identity of Ukrainians. *Humanitarian Studios: Pedagogics*,

Psychology, Philosophy. 2023. Vol. 14 (4). P. 218-223.

DOI: [https://doi.org/10.31548/hspedagog14\(4\).2023.218-223](https://doi.org/10.31548/hspedagog14(4).2023.218-223)

21. Thompson P. The Voice of the Past: Oral History. Oxford : Oxford University Press, 2000. 384 p.

DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780192893178.001.0001>